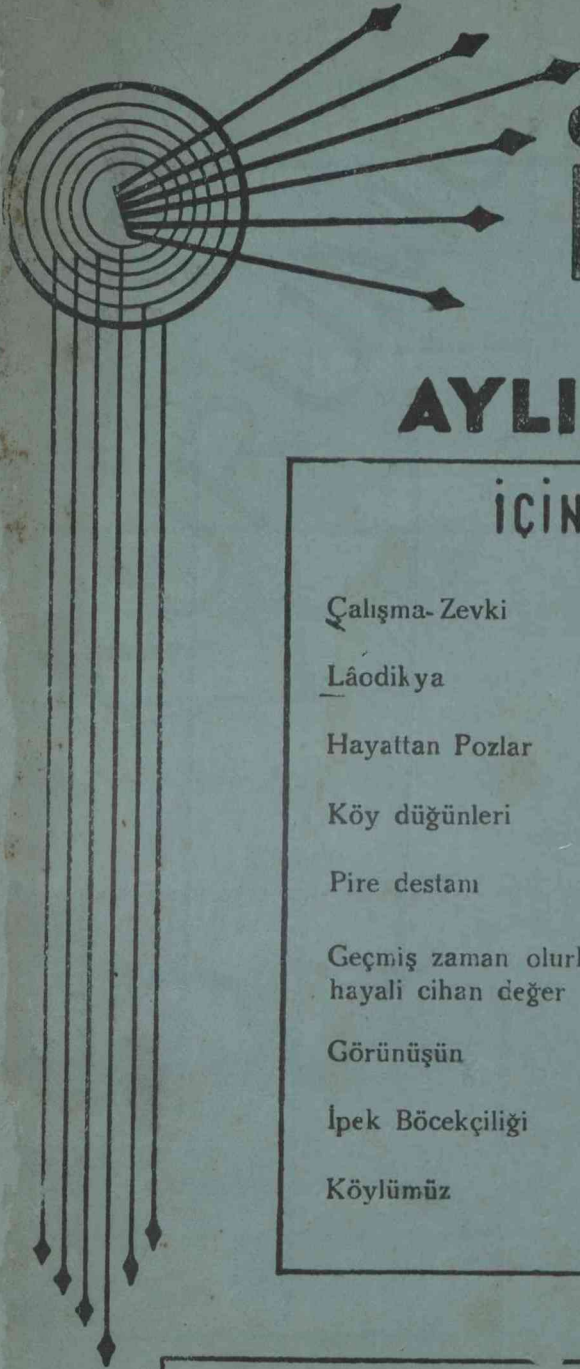

İNANÇ

AYLIK DERGİ

İÇİNDEKİLER

Çalışma- Zevki

Lâodikya

Hayattan Pozlar

Köy düğünleri

Pire destanı

Geçmiş zaman olurki
hayali cihan değer

Görünüşün

İpek Böcekçiliği

Köylümüz

Tevfik Kuran

Bürhan Saracoğlu

Zeki Ülkü

F. Akçakoca Akca

Ali Ulvi Darıverenli

Fehmi Erdoğan

Fehmi Erdoğan

Akif Tunç

Ahmet Akşit

SAYI

4

DENİZLİ

HALKEVİ

Fiatı : 12 ½ kuruştur

Denizli Cumhuriyet Matbaası

İNANÇ

AYLIK HALKEVİ DERGİSİ

SAYI : 4

HAZİRAN 1937

İMTİYAZ SAHİBİ : ETEM MUTLU

Çalışma zevki

Asımızın karakteristik vasıflarından birini ve belkide birincisini ekonomide görüyoruz, ekonomik hayatta en büyük rol zamanıdır.

Yarının daha geniş ve daha üstün refahını ve saadetini elde etmeyi gözetmeyen zaman, heder edilmiştir. İstikbali hazırlayan ve sağlığa enerji kazandıran neş'e ve zevklerle hayatı arasına tazelemek mümkün iken zevki oturmakta ve içten içe ruhu zehirleyen işlerde bulan paslı itiyatların dünkü kul ve köleleridir ki vakitlerini, adına zevk ve safa dedikleri hastalıklara kaptırmışlardır.

Zaman, bunu iyi idare etmesini bilenlerin en büyük bir servetidir. Şüphe edilmemelidir ki her bir işin kendisine göre bir zevki vardır, o zevk o işin içindedir, işine sahip olanlar bu zevki duyanlardır. Çiftçiye bu iç duygusu çalıştırır, bıkmaz ve usanmaz bir azimle uğraşan her bir meslek adamı yine işinin eskidikçe çoğalarak aşk şekline giren zevkiyle çalışır, neş'e ile koşar ve uğraşır.

Zaman, yaratan kuvvetlerin en başındadır. Bedenî ve zihnî hayat şu ve bu başarılarını hep zamanda bulmuştur. Çalışmayı sistemleştirmekle yapılmayacak hiç bir iş yoktur demek büyük bir hakikatin kat'i ifadesi olmaz mı? gerçi hayatta pürüzsüz

5037928
1937-4-5

ve dümdüz bir yol bulunmaz, hayatta şu ve bu arızalarla karşılaşmak mukadderdir. Şans deyüp geçmeyelim, bunun güler yüz göstermeyen asık çehresi de vardır, bunu da kabul etmek ızdırarındayız amma işine ve gücüne hakim olanlar şu ve bu gibi anormaliteler karşısında bir an için bile irkilüp işlerinden kalmazlar. Yarına, istikbale daha önemli ve daha çok şerefli muvaffakiyetler yaratan ve yaratmaya yarayan bu günün çalışma hareketlerini birer zevke bağlamak suretiyle zevk telekkilerini asrileştirmişler, Mistik hayattan sıyrılıp kurtulmanın sırlarını bulup çıkarmışlardır.

(Gâfil ne bilir neşei pür zevku safayı) teranesile uyuşmuş olan ruhlar, hayatta zevki, yaşatmak için yaşamakta görece yerde, ömürlerini öldürmekte bulmuşlardır. İnsan ne derece egoist yani yalnız kendi çıkarına bakan bir varlık olmalı ki bütün menfaatleri ancak kendisine çevirmeli, muhitini, muhitin-dekileri unutmali görmemelidir.

Hayatımızı zehirleyen, işlerimizin verimini her gün biraz daha azaltan ve deyebilirim ki durduran neş'elerden benliğimizi kurtarmak ve bunun için de zevk telekkilerimizi artık deniştirmek icabeder. Egoist her zaman her işte yalnız kendi başını kayırmıştır, onun zevklerinde yarınki hayata önem veren incelik asalet ve selâmet yoktur, o, belki kendi yanlış telekkilerine göre yaşamış olabilir fakat yaşatmayı hatırına bile getirmemiş, içinde yaşadığı muhite ve bunu yaratmaya ve yaşatmaya emek verenler daima kör ve sağır kalmıştır. İşte bu aciz duygusuzlardır ki asıl gafillerdir.

Neşriyat komitesi Başkanı
Lise Direktörü
Tevfik Kuran

Evi, yuva yapan kilerdir.

Ev kadını, esvap dolabın kadar kilerini de düşün :

Her mevsime göre reçel ve şuruplarını hazırla

Ulusal ekonomi ve artırma kumu.

Lâodikya

Denizli—Goncalı istasyonları arasında Denizliye bir saat mesafede Eskihsar köyü yanında (Lâodikya) harabeleri vardır. Bu, Makidonya hükümdarı büyük İskenderin haleflerinden Süriye imparatoru ikinci Antiyohos Soter tarafından inşa edilip karısı Lâodike veya Lâodisenin isminden dolayı Lâodikya denilmiştir. Bu şehir milattan 246—261 sene evvel kurulmuştur. Burası bir müddet sonra Bergama hükümetine intikal etti. Ticareti ve bilhassa yün kumaş san'atları sayesinde burası FRİJYA'nın en güzel ve zengin şehirlerinden biri olmuştur. Mitridat muharebeleri zamanında Lâodikya muhasara ve kısmen tahrip edilmiştir. Milâdi 60 senesinde İmparator NERON zamanında büyük bir zelzele şehri harap etmişse de ahalsinin çalışması neticesi tekrar yeniden yapılmıştır. En eski hristiyan merkezlerinden biri olmak sıfatıyla küçük Asyanın yedi APOKALİPT kiliselerinden birisinin merkezi olmuştur. Milâdi on birinci asrın sonlarında selçukiler tarafından istilâ edilmiş ve yavaş yavaş harabe olmağa başlamıştır. 1120 de imparator JAN KOMNEN buralarını alarak tekrar surlarını yaptırmıştır. O zamanlar Lâodikyadan kaçanlar Denizlide yerleşmişlerdir. Şimalde Goncalıdan cenuba doğru tepenin üstüne çıkılırken sağ tarafta İYONLILARA ait (İç kale) vardır. Sol tarafta küçük tiyatro, daha ileride ikinci bir büyük tiyatro mahalli vardır. Harap kemerlerin önünde bir yarış yeri ile bir büyük Jimnazyum ile mevcut künkler nazaran diğer bir hamam müessesesi olması muhtemel ankaz vardır.

Denizlide topçu kışlası yanındaki Başpınar menbaından başlayan bir su mecrası mik'ap şeklindeki taşların ortaları oyularak yan yana getirilmek suretile lâodikyaya kadar döşenmiş bu suretle su temin edilmiştir. Bu sular bir su terazisinde nihayet bulur Mimari eserlerden sütunlar, kitabeler, dört kapı

ve surlar vardır. Derenin üstünde ayakları mevcut bir köprü harabesi vardırki bu, kapuya gelen yol buradan geçiyordu.

1920 - 1921 de yapılan hafriyatla Lâodikyada kapalı çarşıya benzer bir dehlizin ağzı bulunmuş içerisine doğru bir parça temizlenilmiştir. Ben ozaman ilkokulda talebe idim öğretmenimiz bizi oraya götürdüğü zaman içerisine girmiştik. Sol taraftaki yoldan dört metre kadar gidince küçük bir meydan, sonra tekrar iki yol vardır. Sağdaki yoldan biraz gidince tekrar küçük bir meydan, artık bundan sonra yollar toprakla dolu olduğundan ilerlemek mümkün olmuyordu. Bu geçtiğimiz dehlizin ilerisinde iki yanlarda dükkâna benzeyen girintiler ve tuğladan direkler vardı. Bu sene talebemi oraya götürdüğümde tetkik ettim dehlizin ağzı bile hemen hemen toprakla kapanmak üzeredir. Eğer burada hafriyat yapılsa eminimki şayan temaşa çok kıymetli âsar meydana çıkacaktır. Bu şehir Osmanlı hükümdarlarından Yıldırım Bayezit zamanında Türklerin eline geçmiştir.

Bürhan Saraçoğlu
Halkevi Dil, tarih Komitesi üyesinden

Türk evinin en şerefli ananesi kileridir.

Kavanoz, kavanoz reçelleri, şişe, şişe şurupları olmayan bir ev, çocuksuz bir yuvaya kadar nadirdir.

Bu güzel ananemizi yaşatalım!

Ulusal ekonomi ve artırma kurumu

Hayattan Pozlar

Bu ad altında da his ve fikrimi, hayattan çektiğim pozlarla canlandırmak, sonra da daha ziyade çocuklar üzerindeki tecrübe ve müşahedeleri sıralamak istiyorum. Bu suretle gerek büyüklerin, gerek küçüklerin ruhî halleri ortaya atılmış olacağından misallerini her gün etrafımızda gördüğümüz canlı bir ruhiyat kitabı meydana gelmiş olacaktır.

Bilmem ben; ancak kendimi ve insanlığı anladığım gün kendimi toparladım, iyi kötü bir görüş ve düşünceye vardım. Yine ancak bu sayededir ki, on altı seneyi bulan öğretmenliğimin şu son dört beş senesinde yepyeni bir yolda yürümeye başladım. Ve insanın iyi düşünebilmesi, iyi hareket edebilmesi için her şeyden evvel, kendisini ve etrafında kaynaşan insanlığı bilmesi lazımdır diyorum. Çünkü dün anlayamadığım, içlerine sokulmadığım talebeme ve insanlığa, bu gün daima isabetli hareketlerle sokuluyor, onların her halini tamamiyle okuyor, her his ve hareket üzerinde müessir olabiliyor, onu istediğim yola çevirebiliyorum.

İşte yine işi şahsiliğe döktüm. Ve gözleri sonradan açılan bir kör nasıl her zaman eski ıstırap ve elemi ile, bu son saadeti heyecanlarını daima karşılıklı olarak açar ve anlatırsa, ben de tıpkı onun gibi; dünkü körlüğümü ve bu günkü aydın ruhumu işte, boyuna böyle karşılaştıracam. Ve benim dünki durumumda olan ruhları da ancak bu suretle aydınlatabileceğim. Sonra da bu ikinci yazı başlığı altında meslekdaşları ilgilendirecek meslekî tetkikler de bulunacağından, bu yolda da arkadaşlarımla genişleteceği küçük bir kaynak açmış olacağım. Terbiye ile uzaktan yakından alâkadar olan herkes bu sudan içebilir ve bu suyu tahlil edebilir.

Bu ilk yazılar biraz uzadı için, pozlarımla en kısalarından

işe başlıyorum :

Fikretin Gevezeliği

Bir gün sınıfta çocukların sosyal durumlarını ; tespit ediyor çocuklara babalarının sağ olup olmadığını soruyordum. Aynı şeyi Fikrete de sorunca :

— Sağ, bir sene sonra ölecek demiş ve bu gibi kıymetlere yer verilmediği halde bu mesele etrafında içinde uyanan hissi ni tutamamıştı.

Kendisini bu küçük kıymet üzerinde bırakmamak için lâzım gelen harekette bulunduktan sonra bunun mahiyetini düşündüm. Bu hareketi kendimce ; bazı insanların içtimaî seviyesi düşkün olan babaları yüzünden hicap duyduklarına ve onun bir an evvel ölmesini istediklerine verdim. Fikretin bu sözü de böyle bir temenni durumunda idi. Ve belki de çoban olan babasını kendisine yakıştıramıyordu. Bununla beraber, babasının yaşlı olması ve vücutça çökmüş bulunması dolayısıyla ; çocuğun böyle bir fikirden ziyade babasının ölümünü tahmin etmiş olmasının verdiği bir netice de olabilir. Ne de olsa, bu çocuk çok ince bir his olan baba sevgisini hislerinin oyuncağı yapmıştı. Fakat bunun mes'ûriyetini ben gösterişe, süse ve lükse, boş ünvanlara kıymet veren cemiyete yüklerim. Bu çocuk, cemiyetten ; çoban olan babası için her halde çok fena hükümler işitti. Ve cemiyet, onu babasına düşman yaptı.

Kahramanlar okulu
öğretmenlerinden
Zeki Ülkü

Her mevsimde reçel ve şurup yapacak yemişlerimiz var.

Ulusal ekonomi ve artırma kurumu

FOLKLOR
(Halk bilgisi)

KÖY DÜĞÜNLERİ

Çeyiz götürme

Geçen sayıdan devam

Yazan : F. Akçakoca Akça

Çarşamba günü sabahleyin oğlan evinden kız evine çeyiz gider. Çeyiz adıyla, kız evine yeni evlilerin yuvalarına yarayacak eşya gönderilir. Bunlar arasında kızın işine yarayacak bazı eşya ve pusatlar vardır. Bunlar hayvanlara veya deveye yükletilerek oğlan evinden kız evine götürülür. Her şeyde olduğu gibi çeyiz alayında da bayrakdar öne düşer. Arkasından davul daha sonra çeyiz eşyası ve köylüler bir büyük alay halinde kız evine doğru yürürler. Yolda silâhlar atılır, silâh seslerini duyan kız evi çeyiz alayının gelmekte olduğunu öğrenir ve evinde karşılama hazırlığına başlar. Alay kız evine gelince karşılanır. Gelenlere yer gösterilir. Evin avlusuna bayrak dikilir. Davul münasip yerde çalmağa başlar. Gelenlere kahve, siğara dağıtılır. Kahveler içildikten sonra evvela sağdıç oyuna kalkar. Sağdıçtan sonra beş on kişi oyun oynar. Oyunlar bittikten sonra alay geldiği gibi oğlan evine döner.

Akşam üstü kız evinden oğlan evine (kaliyet) adı verilen bir takım yinilecek şeyler götürülür. Bu da yine çeyiz gibi alayla gider. Kız evinde (Kaliyet) hazır olunca oğlan evine haber gider. Çeyiz alayında olduğu gibi düğün alayı kız evine gelir. Hazırlanan kaliyeti siniler ve tepsiler içinde ve gençlerin başlarında taşınarak oğlan evine büyük bir alayla götürülür. kaliyet denilen şeyleri götürenler yolda kaptırmaya dikkat ederler. Bunlar akşam yemeğinde misafirlere konulur.

(Kaliyet) kız evinin servetine göre çok veya az olur. Çok

defa Kuzu dolması, Tavuk dolması ile bazı yemekler ve katmar bulunur.

Çarşamba akşamı çalgı ikiye ayrılır.. Bir kısmı düğün meydanında kalır, bir kısmı kız evine kına gecesine gider. Oğlan evinde eğlence bir gün evvelki gibi geçer. Okuyucular gelmişse onlarlar, gelememişse kendi kendilerine oynarlar ve eğlenirler. Bu gece son eğlence gecesi sayıldığı için bir çok oyunlar oynanır. Bilhassa her halde bıçakla kör oğlu oynanır. Koca bıçakları bir birine vurarak çalgının çaldığı kör oğlu havasına uyarak meydanda ne güzel seken gençler vardır.

Kız evine gelince : Burada gelinin ve arkadaşlarının ellerine ve ayaklarına ve köyün genç kadınlarının yalnız ellerine kına yakılır. Kına yakılma işi uzunca sürer ve bu iş arasında kadınlar oyunlar oynarlar, hava çekerler ve gelin okşrlar. Çekdikleri havaya (Gelin okşamasi) derler. Bu manilerden toplaya bildiklerimi notası ile aşağıya sıralayorum :

Gelin okşamasi

Denizli gelin okşamasi
Notaya alan : Denizli Halkevi bando öğretmeni M.S. Çelî
EV LERİ NİN Ö NÜ ce viz KIRDIM BAK DİM

i si i ka vuz ya vuklu su ka ra
ya gız gitgeli nim sag Li gi La
sil gö zü nü ya gı Li gi La

Gelin okşamasi manileri

Sarı zıbın geyip gider
Niyendesini sayıp gider (I)
Anası evini beğenmemiş
Kocam evi deyip gider.

Git gelinim sağlıkla
Sil gözünü yağlıkla.

Pazardan aldım yoğurdu
yidi karnını doyurdu
Mevlası böyle buyurdu

Git gelinim sağlıkla
Sil gözünü yağlıkla

Biner atın incesine
Gider yolun goncasına
Haber verin amcasına

Amcasız kız gelin olmaz
Amcasız kız ata binmez.

Biner atın etlisine
Gider yolun otlusuna
Bak şu koca dertlisine
Var git al boymalı gelin
Uzun boylu senin yarin

Biner atın eyisine

(I) Zıbının üzerinde yapılan dikiş
yollarına (Niyende) derler.

Gider yolun koyusuna
Haber verin dayısına

Dayısız kız gelin olmaz
Dayısız kız ata binmez.

Evlerinin önü ceviz
Kırdım baktım içi kavuz
Yavuklusu kara yağız

Var git al boymalı gelin
Kara yağız senin yarin,

Sığırlar suya akışır
Döner ardına bakışır
Gelinlik sana (çok) yakışır

Git gelinim sağlıkla
Sil gözünü yağlıkla

Menevşesi tutam tutam
Arasına güller katam
Aman biyo (bir kez) yalnız yatam

Var git al boymalı gelin
Orta boylu senin yarin

Ocağa vurdum dığanı
Göglere ağdı dumanı
Anasının telli doğanı

Kız elinden gidiyor
Sılayı terk ediyor

Çattım ocak taşlarına (1)
Vurdum düğün aşlarına
Haber verin kardaşlarına
Kardaşsız kız gelin olmaz
Kardaşsız kız ata binmez.

Evlerinin önü tütün
Yaprakları bütün bütün
Yavuklusu gayet çikin (çirkin)
Var git al boymalı gelin
Çikin değil senin yarin

Enterin (entari) cici atlaz
İğneler saplasam batmaz
Kız sana bahalar yetmez

Git gelinim sağlıklı
Sil gözünü yağlıkla

Evlerinin önü kümes -
Tilki tavuğu komaz
Kaynanası başına yumaz (2)
Vargit ay boymalı gelin
Çok güzeldir senin yarin

Küpeç küpeç ballar gelsin (3)

- (1) Denizli havalisinde kullanılan mef'ul hatalarına iyi bir örnek
(2) Yumak — yıkmak
(3) Küpeç — iki kulplu topraktan yapılmış ağız bir el sığabilecek genişlikte ve testi büyük-lüğünde bir kaptır.

Karın karın yağlar gelsin (4)
Dokuz ayına oğlan gelsin
Var git al boymalı gelin
Bir danecik senin yarin

Evlerinin önü gazal
Gazalın yaprağı bezel
Yavuklusu gayet güzel
Git gelinim sağlıklı
Sil gözünü yağlıkla

Evlerinin önü iğde
İğdenin dalları yerde
Yavuklusu sarayköyde
Git gelinim sağlıklı
Sil gözünü yağlıkla

Evlerinin önü marıl
Sular akar harıl harıl
Yarın akşam güzel sarıl
Var git al boymalı gelin
Bir danecik senin yarin

Evlerinin önü darı
Darının yaprağı sarı
Kaynanası cadı karı

Git gelinim sağlıklı
Sil gözünü yağlıkla

- (4) Karın — Koyun ve keçi işkem-belerini temizleyerek ve ters çevirerek içiye sade yağı konur.

Tepsiye kayarlar tuzu
Üstüne örterler bezi
Anasının kadın kızı
Kız elinden gidiyor
Sılayı terk ediyor

Seyirttim (1) çıktım hanaya (2)
Yem döktüm allı danaya
Yengeler gelsin kınaya
Yengesiz kız gelin olmaz
Yengesiz kız ata binmez.

Daha pek çok mani vardır fakat ben ancak bu kadarını toplayabildim. İçlerinden vezne ve sanata uymayanlar çoktur. Fakat esas olarak oradaki toplantının ruhunu hikâye eyleme-rinden buraya hepsine aldım.

Kına yakılıp maniler söylendikten ve oyunlar oynandıktan sonra kadınlar da dağılır. Burada bulunan çalgı oğlan evine gider. Oradaki eğlentiye iştirak eder.

Sonu var

- (1) Seyirtmek — koşmak
(2) Hanay iki katlı büyük ev

Ev kadını !

Tasarrufa riayetin ilk şartı, bir kiler sahibi olmaktır.

kilersiz ev, hesapsız evdir.

kuvvetli ve ucuz gıda reçel ve şuruptur.

Ulusal ekonomi ve artırma kurumu

Pire destanı

*Hey yâranlar bir seyrana uğradım.
Dil ile söylenecek hal değil.
Dokuz kişi bir pireyi koğalar.
Ardı sıra erişilecek hal değil.*

* *

*Bak şu pirenin bize işine
Henüz girmiş elli sekiz yaşına.
Topuz ile kel eyledim başına [X]
Kırpikleri kırılacak hal değil.*

* *

*Bak şu pire bize ne hal işledi
Önümüze geçip at gibi kişnedi.
Sol elimi kaldırıncı dişledi
Zorlamakla bağlanacak hal değil.*

[x] Denizli şivesine göre söylenmiştir.
Başım olması gerektir

*Biri attı var idi bir bıçağın
Gitti kıldı pirenin bir bacağı.
Hemen yıktı bir fakirin ocağın.
Kırk yılda yapılacak hal değil.*

* *

*Çok adamlar bu pireden şaşılar
At hammalları cümle görüp kaşılar.
Ayağına beş çift dana koştular.
Hiç yerinden ayrılacak hal değil.*

* *

*Pireyi biz tartıp ayar eyledik.
Kırk kantar yağın karar eyledik.
Etinden yüz kuruş zarar eyledik.
Asla borcu ödenecek hal değil.*

* *

*Yolcular cümle yoldan saptılar.
Murdar etin kebabçıya sattılar.
Kemiğinden metin kale yaptılar
Bal yemez toplanıle yıkılacak hal değil*

* *

*Öksüz âşık bunu böyle söyledi.
Aşk ile ciğerini dağladı.
Durmayıp pirenin methin eyledi
Akıl erip inanılacak hal değil*

Toplayan : Dil Tarih
komitasından
ALİ

Geçmiş zaman olurki hayali cihan değer

Mütefekkirlerden biri böyle bir cümle ortaya atarak geçmiş zamanda öyle hatıralar vardır ki hayalde en süslü bir yer işgal eden ve bu hayal, o kadar zevk vericidirki, hatırlanınca cihanın en büyük zevki tadılır. demek istemiştir.

Evet ; her kes geçmiş zamanda, bütün hasretlerinin iştirakile böyle bir hatıraya şahit olmuştur. Sürüklenip gittiğimiz hayat badiresinde, dünün hayali bizi işgal ediyor. Bu geçen dünün dakikaları, bu günden daha tatlı oluyor. Geçmiş zamandaki hayatımız belki bu günün hayatından daha tecrübesiz, daha çılgınca, fakat bu günün şuurlu ve ağır başlı hayatından daha hoş.

Günler geçtikçe ; zaman levhasında gün, hafta, ay, sene kayt olunuyor. Bunların en küçüğünden büyüğüne doğru idrak ederken mazidekilerini hasretle anmaktan kendimizi alamıyoruz. Yaşamakta olduğumuz bu günden evvelki günlerin çılgın hareketli devreleri bulunuyor. İşte bu yaşayış savaşında, istikbal ümidinin bir ömrü erittiği sürüklenişinde hayalin en süslü yerini, dünün hatırasında bulunuyoruz. Her geçen gün geri gelmemek üzere bizden uzaklaşıyor. İçi belli olmayan dürülmüş hayat zinciri sonuna kadar boşanırken bir ömrü üzere tüketmek üzeredurmadan çekiniyor. Geçen günlerin dekoru değişmeden aynı sahnede, aynı heyecanla, yaşamak üzere geri gelmesini istemiyoruz. Geçmiş zamandaki hayali cihan değer anı tekrar bütün safahatile yaşamak, bu da mümkün değil böylece; geçen hayat, bu günkü hayattan biraz daha zevkli ve süslülüğünü başka bir hayata bırakmıyor. Çok şüphesiz geçmiş zamanda yaşanan en tatlı hayatta yerini hiç bir hatıra vermiyecektir. Ruha tatlı, duygulara boş gelen hayat gene hatırlanınca zevk verici olandır. Bu hatıralar Helezoni hayat dairelerinin üst korizlerine doğru daha çok kiymetlenecek ve hayali cihan değer olarak yaşayacaktır.

Fehmi Erdoğan

Görünüşün

*Gün oldu boynunu bükerek geldin.
Gün oldu fistanı çekerek gelain.
Gün oldu çığlıkla sekerek geldin.
Geceyi parlatan yıldızlar gibi.*

* *

*Gün oldu gözlerin yaşlarla doldu
Gün oldu gül benzin yer gibi oldu.
Gün oldu yüzünüz kederi boğdu,
Güneşin saçtığı yaldızlar gibi.*

* *

*Gün oldu kapımı hasretlik açtı.
Keder zan ettiğin, bir sevinç saçtı.
Gözlerin buğlandı neşeler taçtı,
Ruhumu şad eden kızlar gibi.*

Fehmi Erdoğan

ipek böcekçiliği ve Kozacılık

İpek Böceğinin Menşesi Avrupa ve Türkiye'ye gelişi, Geçirdiği, safahat hali hazırı, ilerlemesi için yapılması ve alınması lazım gelen tedabir

İpek Böceği ilk defa milâttan (2650) sene önce Çinde başlamış ve Böceklerin meydana getirdikleri kozalardan o zamanki yerli usullerle ipek çekilerek bunlardan kumaş dokunarak muhtelif memleketlere gönderilerek altın bahasına satılmak suretile Çinin iktisadiyatının yükselmesine amil olmuştur.

Uzun müddet Çinlilerin aldıkları kat'i tedabir neticesinde bu san'at uzun seneler oralarda gizli kalmış ve ancak miladın (552) inci senesi bir papazın yaptığı büyük fedakârlık dolayısıyla güçhal avrupaya gelebilmiştir. O tarihten itibaren İstanbul, Mora, Bursa, İzmit, Bilecik ve havalilerinde böcekçilik san'atı yapılmaya başlanmış isede Rumlar bu kıymetli san'ata layık olduğu ehemmiyeti vermemişlerdir.

Bu tarihten (600) sene sonra bu memleketlerin Türkler tarafından istila ve zaptı üzerine İpek Böcekçiliği memleketin müsait olduğu yerlerde ilerletilmeğe, ve böceklerin gıdasını teşkil eden dutluklar çoğaltılmaya başlanmış ve bu san'at hemen dut ağaçlarının yetiştiği ekseri yerlerimizde ilerlemeğe başlamıştır.

Ozamanlarda elde edilen yaş kozaların altın para hesabına bir okkası (15—25) kuruşa satılması bütün böcekçilerin az zamanda zengin, fekat bir taraftan haris olmalarına sebep olmuştu. Böyle yüksek fiyatla satılan ve az zamanda yetişen bu mahsulü elde etmek için bilhassa Fransa ve İtalyadaki böcekçiler mevcut böcek bakım yerlerini ve dutluklarını düşün-

meden fazla miktarda dar yerlerde çokca böcek tutmaga başlamışlar ve bu sıklık ve bakımsızlık yüzünden böceklerin en mühlik hastalığı olan karatabanın (1685) te zuhur ve külliyetli tahribata ön ayak olmuşlardır. Bir iki sene içinde bu hastalık memleketimizde gelmiş ve dehşetli zararlar yapmıştır. Öyleki halk açtığı tohumdan çıkardığı böcekleri askıya eritirip koza ördürememiş ve binnetice yese düşmüş ve bu acıklıhâl karşısında dutlukları sökerek yerlerine bağ, meyve ağaçları dikerek bu san'atı terke mecbur olmuştur.

Vaktaki (1693) senesinde Pastör isimindeki zat bu hastalığın amilini keşf ederek hastalıktan salim tohum elde etmeğe muvaffak olunca gerek Avrupa ve gerekse memleketimizde tekrar böcekçilik uyanmaga başlamış ve yeniden dutluklar ihdas edilmiştir. O tarihten itibaren harbi umumiye kadar bizde bu san'at tam manasile ilerlemiş olduğunu harbi umumiye girdiğimiz seneki istihsal yekünile sabittir.

Büyük harpten önce Avrupaya ihrac ettiğimiz ipek miktarı (1,645,000) kilo olup bunun tekabül ettiği yaş koza (18—19) milyon arasındadır. Bünden başka memleketimizde çıkarılan ipek böceği tohumundan bir milyona yakın kutu harice beher kutusu altın para ile bir liraya satılarak bu suretle bir milyon altın lira memlekete girmekte idi. Büyük harbin başlaması mahrecleri kapadığı gibi ekseri halkın vatani muhafaza vazifesile işlerinden ayrılmış olması, harbin uzun müddet devamı itibarile memleketin geçirdiği buhranlı ve karanlık günler zarfında koza yetiştirimi azalmış, dutluklar kesilmiş ve böcekçilik yavaş yavaş inkiraza doğru yörümüşü.

Büyük harbin bitiminde tekrardan memleketi başka suretle düşman işgali takip etmiş bunu karşılayan anadolu savaşı esnasında pek tabiidirki böcekçilik gittikçe sönmeğe yüz tutmuştu. Yüce önderimiz Ata Türkün dahiyane gayretleri neticesinde düşman kovulmuş Türk ve Türk topraklarının kurtuluşunu müteakip her sahada olduğu gibi zirai kısımdaki faaliyetler arasında hemen birinci derecede ipek böcekçiliğine ehemmiyet verilmeğe başlanmış ve bu arada Bursa, Edirne,

Denizli, Antalya, Diyarbekir vilâyetlerinde birer İpek Böcekçiliği mektebi ve (930) da bir ipek böcekçiliği Enstitüsü açmak suretile bu san'ata verilen ehemmiyetin derecesini göstermiştir.

Halkevinde koza sergisinden bir görünüş

Kurtuluş savaşından sonraki birinci sene yaş koza hasılatımız (600,000) bin kiloye düşmüş bulunuyordu. İyi çalışmalar ve bu san'ata verilen ehemmiyet dolayisiledirki geçen (13—15) sene içerisinde hasılatımız iki milyon kilo yaş kozayı tecavuz etmiştir. Bu mikdar kozalardan flator fabrikalarında ipek çekilmekte ve muhtelif cins ipekli kumaşlar dokunarak dahilde sarf edilmektedir. Bu günkü yaş koza hasılatımız fabrikalar ihtiyacını karşılamaya kâfi değildir. Bunun için koza hasılatımız eski verime erdirmek gerektir. Bu da ancak fazla çalışmamız ve lüzumu kadar dutluk ihdası ve sırasile yazacağımız ipek böceği tohum intihabı, açımı ve böcek bakım usullerine riayetle kabil olacaktır.

İpek Böcekçiliği Me.
Müdürü
Akif Tunç

Köylümüz

Bıkmadan usanmadan çalışan ve her işinde başarmak için savaşılan Türk köylüsü Cumhuriyetin verdiği hayat ve kudretle bütün hızile kalkınma yollarında gördüğü gibi yürümekte, verilen öğüdlere kulak verip dinlemekte birlikte çalışmanın toplu savaşın faydalarını anlamakta gecikmiyor. Yalnız görgü ve göreneğe çok muhtaç olduğunu her halinde sezdiriyor. Ve görmeden giriştiği işte tereddüde düşüyor. Sendeliyor. Muvaffakiyetini azaltıyor. Çalışmasında dürüstlük doğruluk lazım olduğunu ve hile ile yoktur girişilen her işin bir gün sahibinin boynuna zincir gibi dolaşıp sefaletle yoksulluğa sürükleyip esir bırakacağına inanıyor. Fakat yine bucalıyor. Her halde bir göstericiye muhtac olduğunu belli ediyor. İşte bu ihtiyacı gören Parti ve Hükümetimiz Halkevlerinde köylüye öncül olmak üzere bir de köycüler Şubesi ayırdılar.

Evimiz köycüleri bu önemli öncüllük ödevini üzerine aldığı günden itibaren büyük küçük, okumuş yazmış, görmüş geçirmiş, her kesten yardım göreceğine eminolarak büyücek adımlar ile (köylüye) kalkınma, yükselme, ilerleme yolunda sözle öğüt vermek, önden çıgit tepmek, zorlu işlerinde yardım edebilmek için) yürümeye başlamıştır. En evvel Köylü kendi varlığının devamı için bir yuvaya muhtaçtır. Kuşları bile görmez misin evvelâ yuvasını yapar sonra yavruyu yuvaya döker. Köylümüz de bu tabii ihtiyacı pekâlâ bilerek yuvasını yapar. ama görneğin tesirinden kurtulamadığı için yoksulluk içinde ve varlığın da yuvasının yurdunun düzenini bilmiyor. Kıyafeti düzene girince gençlik arzeden köylümüz yuvasının bol hava ve ziyalı sağlığa elverişli şekilde yapılması ve köyünün ağaçlarla bezenmesi ile bir tazelik gösterecektir. Köylümüzün her varlıktan ve varlık yaradan bilgi ve görgüden faydalanması yolunda koşarak yürüyelim, birlik yaratalım. Bu birlikle varlığa kavuşmayı temin edelim kaygısızla yüreğimiz çarparken ellerimizin kollarımızın kafamızın işlemesini ve göstericinin gösterdiği örneklerle daha yükseğe doğru yürüyelim, ilerleyelim, dileğini izhar ediyoruz

Akşid

